

Маринов Д.М.

викладач, здобувач третього (PHd) рівня ВО
Одеський національний економічний університет (Україна)

Михайлов В.В.

здобувач першого (бакалаврського) рівня ВО
Одеський національний економічний університет (Україна)

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах значна кількість кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності створює серйозну загрозу для економічної безпеки держави, спричиняючи нестабільність у фінансовій системі, зниження інвестиційної привабливості країни та погіршення її міжнародних рейтингів.

Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності охоплюють широкий спектр економічних злочинів, що пов'язані з фінансово-економічною активністю підприємств і організацій. Ці злочини мають серйозний вплив на економічну стабільність та розвиток країни, оскільки призводять до фінансових втрат, порушення правових норм і підривають довіру до економічної системи. До таких правопорушень відносяться корупція, хабарництво, зловживання службовим становищем, фальсифікація фінансової звітності, рейдерство, незаконне підприємництво, ухилення від сплати податків та інші злочини, що мають безпосередній вплив на господарську діяльність підприємств і організацій.

Згідно з єдиним звітом про кримінальні правопорушення, що опублікований Офісом Генерального прокурора, за період січень-квітень 2024 року було обліковано 1973 кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Найбільшу кількість цих правопорушень у звітному періоді (407 випадків) складають злочинні дії, пов'язані з легалізацією (відмиванням) майна, одержаного злочинним шляхом, ст. 209 Кримінального кодексу України [1].

Цей показник свідчить про значний рівень злочинності у сфері господарської діяльності, особливо в частині, що стосується відмивання коштів. Легалізація майна, отриманого незаконним шляхом, є серйозною проблемою, оскільки сприяє функціонуванню тіньової економіки, підриває правову та фінансову системи країни, а також створює несприятливі умови для добросовісної конкуренції.

Проаналізуємо розглянуті кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності в судах I інстанції в Табл. 1.

Лідуючу позицію за кількістю розслідуваних кримінальних правопорушень у господарській сфері займає Національна поліція України. За період з січня по жовтень 2023 року було зафіксовано 2298 кримінальних правопорушень у цій сфері, з яких у 1105 випадках було повідомлено про підозру, а 814 справ направлено до суду з обвинувальним актом. Спеціалізований орган з розслідування економічних злочинів — Бюро економічної безпеки — у 2023 році розслідував 1551 кримінальне правопорушення у сфері

господарської діяльності. З цих справ у 215 провадженнях були висунуті підозри, а 162 справи передано до суду, з яких 128 — з обвинувальним актом [2].

Таблиця 1.

Аналіз розглянутих кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності в судах I інстанції

Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	2019	2020	2021	2022	2023
Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів	41	53	71	45	35
Контрабанда	53	54	63	32	37
Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	62	40	56	26	56
Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів	270	215	246	118	268
Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців	207	419	326	77	143
Порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом	206	188	96	44	25
Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів	293	140	123	45	102
Фіктивне підприємництво	341	49	11	6	4
Шахрайство з фінансовими ресурсами	35	47	65	15	12

Джерело: систематизовано авторами за [3]

Такі статистичні дані свідчать про активну роботу правоохоронних органів у боротьбі з економічними злочинами. Важливо відзначити, що значна частина розслідуваних справ доходить до стадії судового розгляду, що вказує на ефективність роботи як Національної поліції, так і Бюро економічної безпеки. Однак, ці дані також підкреслюють масштаб проблеми кримінальних правопорушень у господарській сфері, що продовжує бути значним викликом для економічної стабільності та безпеки країни.

Щодо викриття злочинів у сфері господарської діяльності зазначимо, що за статистичними даними кількість викритих злочинів у даній продовжує бути незначною у порівнянні з усіма облікованими правопорушеннями: якщо за 3 останніх роки їх частка складала лише 1,6%, то у 2020-2022 рр. взагалі впала до позначки 1,2% [4, с. 53].

Цей показник свідчить про те, що значна частина економічних злочинів залишається нерозкритою, що може бути зумовлено низкою факторів. Зокрема, складністю виявлення та розслідування таких правопорушень, які часто мають добре замасковані схеми та використовують складні фінансові механізми. Крім того, економічні злочини зазвичай пов'язані з високим рівнем корупції, що ускладнює процес викриття та притягнення до відповідальності винних осіб.

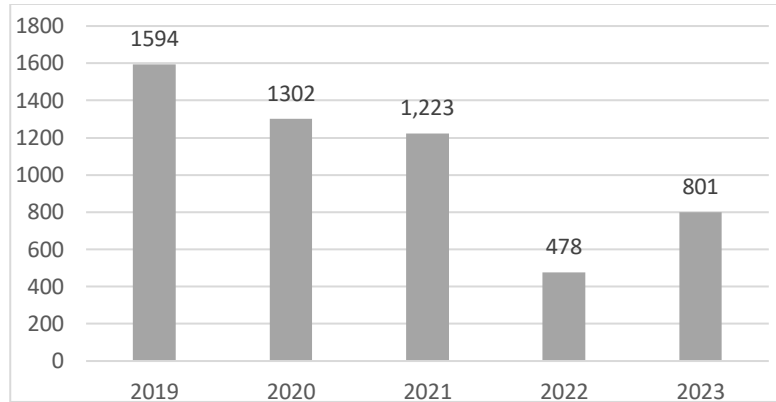


Рис. 1. Динаміка кількості розглянутих кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності судами I інстанції.

Джерело: систематизовано авторами за [3]

З метою підвищення ефективності боротьби з економічними злочинами, необхідно вдосконалювати методи розслідування та виявлення таких правопорушень. Важливу роль у цьому процесі відіграє впровадження сучасних технологій для моніторингу та аналізу фінансових потоків, що дозволяє швидко виявляти підозрілі операції та вживати відповідних заходів. Також важливо забезпечити належну підготовку та кваліфікацію працівників правоохоронних органів, які займаються розслідуванням економічних злочинів.

Крім того, варто акцентувати увагу на превентивних заходах, які допоможуть запобігти вчиненню економічних злочинів. Це включає вдосконалення законодавчої бази, підвищення прозорості та підзвітності у фінансово-економічній діяльності підприємств, а також активне залучення громадськості до процесу контролю за діяльністю бізнесу та державних органів.

Отже, попри незначний відсоток викритих злочинів у сфері господарської діяльності, необхідно продовжувати вдосконалювати методи їх виявлення та розслідування. Це включає впровадження сучасних технологій, посилення міжнародної співпраці, проведення превентивних заходів та підвищення кваліфікації правоохоронців. Лише комплексний підхід дозволить ефективно боротися з економічними злочинами та забезпечити стабільність і прозорість господарської діяльності в країні.

Список використаних джерел:

1. Статистика. Офіс Генерального прокурора. Офіційний веб-портал. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 01.06.2024).
2. Злочини у господарській сфері: розслідування та судова практика 2023 року - Юридична Газета. URL: <http://surl.li/ueonq> (дата звернення: 02.06.2024).
3. Судова статистика. Судова влада України. Офіційний веб-портал. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka (дата звернення: 02.06.2024).
4. Григорчук М.В., Змерзлий Д.Р. Протидія тіньової економіки у сфері господарської діяльності. *Legal Bulletin*, 2024, № 11, с. 50–56. <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-11-A7>